

תזכורת לראש השנה ועשרת ימי תשובה דשנת ה'תשפ"ב – שנת השמיטה

בברכת כתיבה וחתימה טובה - לשנה טובה ומתוקה, ושנזכה להיות בראש השנה בבית המקדש השלישי ולשמוע את ה"שופר גדול!"

לוי יצחק גרליק

Rabbigarelik@sichosonline.org

נא לתלות על המקרר וכיו"ב.

אסור לפרסם באתרים (או לשלוח בקבוצות ווצאפ) בלי רשות העורך.

הנסיון הראה, שכדאי שהבעה"ב והבעה"ב'סטע יקראו ביחד (והילדים), כל יום השייך לו, בכדי להתכונן ליום המחרת כדבעי ולמנוע היפך שמחת החג וכו' ואדרבא לגרום לשמחת החג.

לקנות ולסדר בימים שלפני ראש השנה

1. **מחזורים:** עבור כל בני המשפחה.
2. **שופר:** עבור הבית, מבצעים וכו'.
3. **שמיעת תקיעת שופר:** לסדר ולארגן בעוד מועד איפה כולם ישמעו תקיעת שופר (בפרט אם - ר"ל - מישאו אינו יכול/ה ללכת לבית הכנסת וכיו"ב).
4. **בגד חדש עבור התוקע:** התוקע יסדר לקנות בגד חדש עבור התקיעות של יום שני דר"ה!
5. **יין:** עבור ראש השנה, ותשעת ימי החג דסוכות.
6. **דבש** (עבור כל החודש תשרי).
7. **תפוחים מתוקים** (ללילה הראשון של החג).
8. **רמונים** (ללילה הראשון של החג).
9. **ראש איל או כבש או דג** (ללילה הראשון של החג).
10. **גזר** (מעהרן – ללילה הראשון של החג).
11. **פרי חדש** (ללילה השני של החג).
12. **חלות עגולות:** יש נוהגים לעשות חלות עגולות לראש השנה².
13. **"נר ארוך" הדולק לכה"פ 26 שעות (ועדיף 48 שעות)** עבור אלה שאין להם גז דולק במשך החג. ולמי שישנו גז דולק וגם משרתת בבית, גם כדאי שידליקו נר זה, כי הרבה פעמים קורה שהמשרתת מכבה את הגז... הנרות צריך עבור ה' פעמים: ר"ה (לילה השני), וימים הראשונים ואחרונים של סוכות.
14. **Carbon Monoxide Detector** מי שיש להם גז דולק, לוודא שהאוורור בבית הוא כדבעי ושיש להם carbon monoxide detector מותקן ותקין וכו'.
15. **7-3 יארצייט ליכט:** עבור אלה שמדליקים "א תשובה ליכט" לשבת שובה³ [ולמנהג חב"ד מדליקים ג' נרות לשבת שובה⁴] ו"לעבעדיקע ליכט" ליום כיפור⁵, [ואם צריכים – גם "נר נשמה"⁶ עבור הוריו שנפטרו ר"ל⁷] ו"נר ששבת" עבור ההבדלה במוצאי יום כיפור⁸.
16. **נרונים:** לאלה שמשמשים ב"נרונים" (עבוד הדלקת הנרות - שמוכרח לנקות אותם לפני השימוש), להכין מספיק נרונים עבור ב' הדלקות, של הלילה הראשון והלילה השני של החג.
17. **קיטל:** לוודא שלאבא יש קיטל ליום כיפור.
18. **ד' מינים:** לוודא שאבא סידר את קניית הד' מינים לסוכות⁹.

¹ שו"ע אדה"ז סת"ר ס"ז.

² אוצר מנהגי חב"ד ע' עה.

³ פ"ר המנהגים ע' 58.

⁴ ראה התוועדויות תשמ"ב ח"א ע' 67. ובסרט הקלטה שומעים בפירוש שהרבי אומר "אין שבת שובה דריי תשובה ליכט". ובספר המאמרים תש"ט ע' לו: איינע פון די

מנהגים... אז מען מאכט דריי ליכט במשך עש"ת. ואכ"מ.

⁵ ספר המנהגים ע' 58.

⁶ ספר המנהגים ע' 58.

⁷ שו"ע אדה"ז סר"י ס"ה.

⁸ שו"ע אדה"ז סתרכ"ד סעיפים ד-ה.

⁹ מטה אפרים סתר"ג ס"ה.

19. סיפוק צרכיהם של עניים: לתת צדקה בהרחבה עבור צרכי החג (ע"ד מעות חיטים דפסח)¹⁰.
20. "קרן השנה": לפעמים הרבי הי' מעורר אודות קרן השנה עוד לפני ר"ה¹¹. בשנת תשפ"ב ישנם שפ"ד (384) ימים.
21. פרוזבול: היות ושנת תשפ"ב הבעל"ט היא שנת השמיטה, לא לשכוח **לחתום** על שטר פרוזבול¹². ולחביבותא דמילתא – (באם אין לו בעלי חובות, גם) להשתדל **להלוות** לחבירו סכום כסף (ראה כל הפרטים בעניני פרוזבול בעמוד האחרון של התזכורת) ואחרי זה חותמים על השטר. (וראה להלן בערב ראש השנה, הנוסח שאומרים אחרי התרת נדרים).

* * *

ח"י אלול

1. ח"י אלול: יום ההולדת של שני המאורות הגדולים, הבעל שם טוב ואדמו"ר הזקן, והוא יום מסוגל וכו'. הרביים היו אומרים "גוט יו"ט". נהגו לעשות אותו יום התוועדות בסיפור מעשי צדיקים, חיזוק בדרכי החסידים בכלל ובאהבת ישראל בפרט וקבלת החלטות בקביעות עתים ללימוד התורה – הנגלה והנסתר¹³.
2. י"ב ימים מח"י אלול עד ר"ה: הי"ב ימים מח"י אלול עד ר"ה הם ימי חשבון הנפש עבור הי"ב חודש של השנה העברה, יום לחודש.. ח"י אלול הוא יום החשבון של חדש תשרי העבר, וערב ראש השנה הוא יום הקבוע לחשבון של חודש אלול....¹⁴

שבת פרשת כי תבוא – כ' אלול

בקריאת התורה: לשישי עולה הבעל קורא, ומעצמו¹⁵, ומברך לפני ולאחרי¹⁶.

מוצאי שבת

* **סליחות**: אומרים **סליחות** אחר ובסמוך לחצות הלילה¹⁷ וממשיכים בכל יום (באשמורת הבוקר) לפני תפלת שחרית עד ערב ראש השנה.

* **כ"ג אלול** - יארצייט הרה"ג וכו' ר' מאיר שלמה הלוי ינובסקי, אבי הרבנית חנה.

* הרבי אומר קדיש.

כ"ה אלול

1. הרבי אומר קדיש.
2. אדמו"ר הרי"צ סיפר שחסידים הראשונים היו לומדים בכ"ה אלול פרשת בראשית עד "יום אחד"; כ"ו אלול – "יום שני" וכו'¹⁸.

שבת פרשת נצבים, כ"ז אלול, שבת מברכים:

1. **תהילים**: אומרים כל התהילים בהשכמה כמו בכל שבת מברכים¹⁹.
 2. אין מברכים החודש לפני מוסף. והביאור:
- כותב הרבי בהיום יום (כה אלול): אדמו"ר הזקן סיפר: בהיותי במעזריטש שמעתי ממורי ורבי הרב המגיד ממזריטש בשם מורו ורבו הבעל שם טוב נשמתו עדן: החדש השביעי שהוא החודש הראשון לחדשי השנה, הקדוש ברוך הוא בעצמו מברכו בשבת מברכים שהוא השבת האחרון דחודש אלול, ובכח זה ישראל מברכים את החדשים "א פעמים בשנה, כתיב "אתם נצבים היום", דהיום קאי על ראש השנה שהוא יום הדין, וכמו שכתוב "ויהי היום" גו' ותרגם "והוה יום דינא רבא", ואתם נצבים קיימים ועומדים, והיינו שזוכים בדין, ובשבת שלפני ראש השנה שהוא שבת האחרון חדש אלול קוראין אז פרשת אתם נצבים, דזהו ברכתו של הקב"ה, בשבת מברכים חדש השביעי שהוא המשובע והמשביע ברוב טוב לכל ישראל על כל השנה.**
3. אומרים אב הרחמים²⁰.
 4. **פרקי אבות**: פרקים ה-ו (אומרים משנת כל ישראל ור' חנניא בן עקשיא לפני ואחרי כל פרק)²¹.

בתפלת ערבית דמוצאי שבת

* אומרים: "אתה חוננתנו".

¹⁰ לקו"ש חי"ד ע' 369 ואילך. ועוד.

¹¹ לדוגמא: התוועדויות תשמ"ב ע' 13. ועוד.

¹² ראה כל הפרטים בעמוד האחרון של התזכורת.

¹³ ספר המנהגים ע' 101-102. לקושי שיחות הכ"ד ע' 518. ועוד.

¹⁴ נסמן בספר השיחות תשמ"ח ח"ב ע' 634 הערה 8. וראה ספר השיחות תש"ג ע' 177. 179.

¹⁵ היום יום ח"י אלול. ספר המנהגים ע' 48.

¹⁶ לוח כולל חב"ד.

¹⁷ ספר המנהגים ע' 54.

¹⁸ לקו"ש חט"ז ע' 488.

¹⁹ ספר המנהגים ע' 30 ו-55.

²⁰ לוח כולל חב"ד משיחת ש"פ נצו"י תש"ג.

²¹ התוועדויות תשמ"ז ח"ד ע' 400.

ליל כ"ט אלול: בשנים תשל"ב-תשמ"ז הרבי התוועד בליל כ"ט אלול באמירת מאמר דא"ח ושיחות.

ערב ראש השנה – יום ההולדת של אדמו"ר הצמח צדק

* כשהאבא הולך לביהכ"נ בבוקר, יש לקחת בחשבון ש:

1. הסליחות הם יותר ארוכים מהרגיל.

2. התרת נדרים (פרוזבול) שאומרים אחר התפילה, נמשך עוד לכל הפחות חצי שעה.

1. תפלת שחרית:

* אחרי סליחות - בתפילת שחרית (ומנחה): 1. אין אומרים תחנון²³ ו-2. אין תוקעים בשופר²⁴.

* בסוף תפלת שחרית - התרת נדרים (וכך נהג הרבי - בעודו מעוטר בטלית ותפילין).

* אחרי התרת נדרים – פרוזבול.

א. יאמר: "הריני מוסר לכם כל חובות שיש לי שאגבה אותם כל זמן שארצה"²⁵.

ב. לחתום על שטר פרוזבול (ראה העתק בסוף התזכורת) אם עדיין לא נעשה.

ג. ולהביבותא דמילתא - להשתדל להלוות לחבירו כסום כסף (ראה בסוף התזכורת בעניני פרוזבול) אם עדיין לא נעשה (חותמים על

השטר אחרי שסידרו ההלוואה).

2. פ"נ

* לשלוח פ"נ לרבי בעבורו ועבור בני ביתו לידו של הרבי והרבי מברך את כאו"א בכתיבה וחתומה טובה²⁶. [אלה הנמצאים בקירוב

מקום נוסעים לאוהל²⁷] וכן חותמים על הפ"נ הכללי²⁸.

3. צדקה לצרכי החג

* להוסיף בנתינת הצדקה עבור אלה הצריכים לצרכי החג (כמו "מעות חיטים")²⁹.

4. קניות והכנת המאכלים

* לוודא שקנו והכינו את כל הדברים הכתובים לעיל, בעמוד הראשון, לקנות ולהכין בשבוע שלפני ראש השנה.

* יש הנוהגים לעשות חלות עגולות³⁰ לראש השנה.

* אין מבשלים את הדגים בחומץ³¹ [ויש אומרים שגם לא אוכלים דברים חמוצים (כמו לימון וכיו"ב) או מרירים³² אבל מותר לשים פלפלין ובצלים וכו' לתוך

התבשילים ליתן בהם טעם (באופן שלא מורגש הטעם החמוץ)³³].

* אין אוכלים אגוזים ולוזים (בר"ה)³⁴.

5. הידור

* אדמו"ר הרשב"ב נהג לקבל על עצמו הידור נוסף לפני כל ראש השנה³⁵ [מי שנוהג כך, יקבל על עצמו הידור "בלי נדר"].

6. תקיעת שופר

* לסדר איפה ומתי האשה והילדים ישמעו תקיעת שופר.

7. שעון שבת

* לוודא שהשעון-שבת הוא מותאם לב' ימי החג.

8. אמירת תהילים

* משעה³⁶ אחת קודם תפלת המנחה ובמשך השני ימים - לנצל כל זמן פנוי לאמירת תהילים כי בשני ימים אלו צריכים להזהר מדיבור חול

עד קצה האחרון... ובכל רגע פנוי לומר תהילים.

* בר"ה ועשרת ימי תשובה מותר לומר תהילים גם בלילה³⁷.

²² סידור. לוח כולל חב"ד.

²³ סידור אדה"ז.

²⁴ רמ"א בסתקפ"א ס"ג.

²⁵ לקו"ש ח"ז ע' 356.

²⁶ ספר המנהגים ע' 55.

²⁷ ספר המנהגים ע' 55.

²⁸ ספר המנהגים ע' 55.

²⁹ לקו"ש ח"ד ע' 369 ואילך. ועוד.

³⁰ אוצר מנהגי חב"ד ע' עה.

³¹ שו"ע אדה"ז סתקפ"ג ס"ב.

³² קיצור שו"ע סקכ"ט ס"ט. ובנוגע לדברים חריפים - ראה יגדיל תורה (צמח צדק) ע' 2403 בארוכה. הרב אשכנזי מכפ"ח מתיר.

³³ ראה הנסמן בנטעי גבריאל ר"ה סכ"ה ס"א וי"ב. ובפ"ת סתקפ"ג ס"ה מביא שאם מערבבים הדברים האלה לתוך מאכל, והמאכל לא נהפך למר אלא זה נותן טעם טוב, אין

חשש כלל. עיי"ש.

³⁴ שו"ע אדה"ז סתקפ"ג ס"ו.

³⁵ ספר המנהגים ע' 56.

³⁶ ספר המנהגים ע' 56.

³⁷ ספר המנהגים ע' 20.

9. טבילה במקוה

* הולכים לטבול במקוה ערב יום טוב לכבוד החג³⁸.

תפלת המנחה

* נוסח תפלת המנחה הוא כמו בכל יום חול.

* היות והיא התפלה האחרונה דשנה העברה עושים בה חשבון הנפש³⁹.

ערב הראשון של ראש השנה

לפני כניסת החג

* **שיחה עם הרבנית:** "הנהגת רבותינו נשיאנו, שבערב ראש השנה, סמוך לראש השנה, היו נכנסים לשוחח זמן מה עם זוגתם הרבנית...הרי זה הוראה לכל אחד ואחד"⁴⁰.

* **לכוון הגז:** אם ישנו צורך - להכין ולכוון את הגז עבור הבישול של שני הימים של החג.

* **להדליק ה"נר הארוך"** (למי שאין לו גז דולק) שיספיק עבור הלילה השני של החג (ויאמר) ולהניחו במקום משומר.

הדלקת הנרות

1. הדלקת נרות היא 18 (או 23) דקות לפני השקיעה כמו בכל ערב שבת קודש (ראה הזמנים בלוח המקומי). [אם איחרה – יכולה להדליק אחרי זה ועדיף שתדליק סמוך לקידוש **ורק מאש דולקת**].

2. לפני הדלקת הנרות – נותנים צדקה יותר מהרגיל, דהיינו עבור ב' ימי החג⁴¹.

3. מברכים ב' ברכות: 1. של יום הזכרון⁴², ו-2. שהחינו.

4. [איש המדליק נרות, לא יברך עכשיו שהחינו⁴³ אלא יברך בשעת הקידוש].

5. **אלו שאוכלות אצל אחרים – לא לשכוח להדליק נרות יו"ט.** [לברר אצל הרב איפה עדיף, אם בביתם או במקום האכילה וכו'].

עישון

* "אלה שמעשנים – בראש השנה נמנעים מזה...וישפיעו גם על מכריהם"⁴⁴.

תפלת ערבית

* אומרים (קצת) תהילים לפני תפלת ערבית⁴⁵.

* הרבה פעמים, לפני תפילת ערבית (ולפעמים גם בשאר התפלות⁴⁶) הרבי ה' מצוה לנגן הניגון "אבינו מלכנו"⁴⁷.

* מתחילים מ"שיר המעלות".

* תפלת העמידה היא בנוסח של ר"ה כנדפס במחזורים.

* בתפלת העמידה מוסיפים: 1. זכרנו לחיים, 2. מי כמוך, 3. המלך הקדוש, 4. וכתוב, 5. ובספר חיים, 6. עושה השלום.

[שכח⁴⁸ זכרנו, מי כמוך, וכתוב, ובספר – אם נזכר בתוך אותה הברכה לפני שסיימה, אומר במקום שנזכר, אבל לאחר שאמר "ה" שבחתימה - אינו חוזר.

1. אמר: "...ווקדושים בכל יום יהללוך סלה, ברוך אתה ה' המלך הקדוש" ושכח לומר "לדור ודור וכו'", אינו חוזר אלא ממשיך "אתה בחרתנו".

2. אמר (או מסופק אם אמר): "הא-ל הקדוש", ונזכר תוך כדי דיבור, אומר מיד "המלך הקדוש" וממשיך בתפלתו.

3. אמר (או מסופק אם אמר): "הא-ל הקדוש", ונזכר אחר תוך כדי דיבור, או כבר התחיל "אתה בחרתנו", חוזר לראש התפלה.

4. אמר: רק "הא-ל" ועדיין לא אמר "הקדוש" אפילו עבר תוך כדי דיבור יכול לומר "המלך הקדוש" ואין צריך לחזור.

5. אם מסופק אם אמר "המלך הקדוש" אבל אמר את כל הנוסח מ"לדור ודור כו" ובכך תן פחדך כו", אין צריך לחזור⁴⁹.

* **לדוד מזמור וגו'**⁵⁰ – אדמו"ר הרש"ב אמר: "הכלי להשפעות גשמיות על כל השנה, הוא הכוונה בליל ראש השנה באמירת לדוד מזמור, ושמחה יתירה על התורה בשמחת תורה"⁵¹.

* קדיש תקבל, עלינו, (לאבלים או בעלי יארצייט – משניות).

* אחרי תפילת ערבית אומרים א' לחבירו: **לשנה טובה תכתב ותחתם** (בלשון יחיד (דווקא!)⁵²). [לנקבה: לשנה טובה תכתבי ותחתמי⁵³].

³⁸ לוח כולל חב"ד.

³⁹ מטא אפרים סתקפ"א סנ"ז.

⁴⁰ התועדויות תשמ"ה ח"א ע' 39. הביאור בזה – ראה רשימת היומן ע' ערב ובהנסמן שם.

⁴¹ לקו"ש חכ"ח ע' 315.

⁴² ספר המנהגים ע' 56. 60. וראה השקו"ט בזה – באוצר מנהגי חב"ד ע' נז.

⁴³ לוח כולל חב"ד.

⁴⁴ ספר המנהגים ע' 56. אוצר מנהגי חב"ד ע' נג.

⁴⁵ ספר המנהגים ע' 56.

⁴⁶ אוצר מנהגי חב"ד ע' נח.

⁴⁷ הרבי הסביר את זה בהתועדויות ר"ה תשד"מ (התועדויות ע' 26) שזה בכדי לזכור זכות אבות. וטעם זה שייך לכל התפילות, גם לתפילת ערבית שאין אומרים בה אבינו מלכנו.

⁴⁸ הקטע לקמן רובו מלוח כולל חב"ד.

⁴⁹ אלף המגן סתקפ"ב סקי"ט. וראה נ"ג ר"ה פכ"ו ס"ד.

⁵⁰ **קודם קדיש תקבל** ולא קודם עלינו – ספר המנהגים ע' 60.

⁵¹ ספר השיחות תרפ"ז ע' 112.

⁵² ספר המנהגים ע' 56.

(ערב הראשון ויום הראשון של ראש השנה)

קידוש וסעודה

* **אלו שאוכלות אצל אחרים – לא לשכוח להדליק נרות יו"ט. לא להתחיל את הקידוש עד אחרי שכל הנשים הדליקו את הנרות.**

* שמים את הדבש ואת התפוח(ים) ואת הרימון(ים) על השולחן לפני קידוש [אם הרימון הוא פרי חדש – יכוון עליו כשאומר ברכת "שהחיינו" של קידוש]⁵⁴. שמים על השולחן גם מלח⁵⁵.

* לעיל כתבנו שאיש המדליק נרות אינו מברך שהחיינו בהדלקת הנרות. לכן: אשה שעושה קידוש, וכבר בירכה ברכת "שהחיינו" בעת הדלקת הנרות, אינה מברכת עכשיו עוד הפעם⁵⁶.

* **סדר הקידוש:** אתקינו, יין (בורא פרי הגפן), קידוש (אשר בחר בנו וכו'), זמן (שהחיינו. וכו' – אם צריך – לכוון גם על הרימון).

* **טבילת פרוסת המוציא:** את פרוסת ה"מוציא" טובלין בדבש⁵⁷. [יש אומרים שהרבי טובל את פרוסת ה"מוציא" בדבש (ג"פ) ואחרי זה לוקח פרוסה נוספת וטובלה במלח (גם כן - ג"פ)⁵⁸].

* **טבילת התפוח בדבש וברכתה:** אחר אכילת פרוסת ה"מוציא" כשיעור, לוקחים תפוח מתוך חותכים אותו, לאחר מכן טובלים את חתיכת⁵⁹ התפוח בדבש (אומרים שהרבי טבל ג' פעמים⁶⁰) ומברכים בורא פרי העץ, ומכוונים **שני** דברים: **א.** לפטור גם את הרמון בברכה זו⁶¹, ו**ב.** לפטור⁶² גם את הקינוח⁶³ (dessert) - ואחר הברכה אומרים מיד את ה"יהי רצון וכו'" ורק אח"כ אוכלים מהתפוח⁶⁴.

* **רימון:** אחרי זה אוכלים הרימון⁶⁵.

* **הסימנים:** במשך הסעודה – אוכלים הראש והמעוהרן (גזר).
* [בנוגע למאכלים חמוצים או מרורים או חריפים – ראה לעיל ב"הכנת המאכלים" בערב החג].

בברכת המזון מוסיפים: 1. יעלה ויבא. 2. הרחמן של יו"ט⁶⁶ וכו'. 3. הרחמן של ראש השנה.

א. שכח "יעלה ויבא" ועדיין **לא התחיל** ברכת הטוב והמטיב (דהיינו שלא אמר "ברוך") אומר: "ברוך ... אשר נתן ימים טובים...מקדש ישראל ויום הזכרון" (ראה בסידור).

ב. שכח "יעלה ויבא", **והתחיל** ברכת הטוב והמטיב (דהיינו אפילו אם אמר רק "ברוך"): **חוזר** לראש ברכת המזון⁶⁷.

יום הראשון של ראש השנה, יום שלישי

* טבילה במקוה⁶⁸.

* הבראים לא אוכלים לפני התקיעות⁶⁹ (לכאן⁷⁰ זה **לא** כולל נשים, בפרט שהרבה פעמים הן צריכות לחכות לשמוע התקיעות עד אחרי התפילה).

* אומרים אבינו מלכנו.

* אחרי תפלת שחרית וקריאת התורה וההפטרה - תוקעים בשופר.

* בסוף תפילת מוסף – ברכת כהנים.

* התוקע⁷¹ עבור **איש (או אנשים)**, והתוקע כבר יצא ידי חובתו בתקיעות אחרות – א' השומעים יברך ויוציא את האחרים. אם הם אינם יכולים לברך, יכול התוקע לברך להם (והם יענו אמן). התוקע עבור **אשה (או נשים)**, היא תברך (או אחת עבור כולן). אבל התוקע אינו יכול לברך. אם אינן יכולות לברך, כדאי להכין דף שיברכו בעצמן, או יתקע בלא ברכה.

הקידוש והסעודה

* הנוסח של הקידוש הוא: "תקעו⁷² וגו'" "סברי מרגן וכו'".

* טובלים את פרוסת ה"מוציא" כמו אתמול.

* בברכת המזון מוסיפים: 1. יעלה ויבא. 2. הרחמן של יו"ט³¹. הרחמן של ר"ה.

⁵³ לקו"ש חכ"ד ע' 300.

⁵⁴ ראה האריכות בזה בפ"ת סרכ"ה הערה 11.

⁵⁵ שו"ע אדה"ז סקס"ז ס"ח. וראה אוצר מנהגי חב"ד ע' עה-עו.

⁵⁶ ראה כף החיים סתקי"ד סקי"ב. וראה פ"ת סתקי"ד סכ"א. סרס"ג הערה 162.

⁵⁷ שו"ע אדה"ז סתקפ"ג ס"ד.

⁵⁸ אוצר מנהגי חב"ד ע' עה.

⁵⁹ ראה אוצר מנהגי חב"ד ע' עח. פ.

⁶⁰ ראה אוצר מנהגי חב"ד ע' עח.

⁶¹ וראה התוועדויות תנש"ה ע' 323 הערה 66.

⁶² ראה ספר השיחות תש"ה ע' 4. וראה באוצר מנהגי חב"ד ע' 56 בספר המנהגים ע' 56 שצריך לכוון שזה לא יפטור. וראה גם ב"התקשרות", ואכ"מ.

⁶³ יש אומרים שהחתיכה שנותרה אחר האכילה, הרבי שם אותה בקערה של הקאמפאט של סוף הסעודה – אוצר מנהגי חב"ד ע' פ.

⁶⁴ ספר המנהגים ע' 56.

⁶⁵ ספר המנהגים ע' 56.

⁶⁶ אוצר מנהגי חב"ד ע' פד.

⁶⁷ אוצר מנהגי חב"ד ע' פד.

⁶⁸ אוצר מנהגי חב"ד ע' צ.

⁶⁹ אוצר מנהגי חב"ד ע' צ.

⁷⁰ ראה קיצור שו"ע סקכ"ט סי"ט.

⁷¹ ראה נתיבים בשדה השליחות חלק שני פרק ט באריכות כל הפרטים בזה.

⁷² ואין אומרים אלה מועדי גו' גם לא אתקינו כו' - ספר המנהגים ע' 57.

(יום הראשון ולילה השני של ראש השנה)

* שכה "יעלה ויבא" בברכת המזון:

1. אם עדיין לא התחיל ברכת הטוב והמטיב, אומר "ברוך... אשר נתן ימים טובים... את יום הזכרון".
2. אם אמר "ברוך" של ברכת הטוב והמטיב ימשיך בברכת המזון (**ואינו חוזר** לראש)⁷³.

במשך היום

- * אסור להכין שום דבר מיום טוב ראשון ליום טוב שני (צריכים לחכות עד אחרי צאת הכוכבים)⁷⁴.
- * **מבצע שופר**: הולכים לזכות יהודים ב"מבצע שופר"⁷⁵.

תפלת המנחה

הסדר הוא: קרבנות, אשרי, ובא לציון, תפלת העמידה של ראש השנה, אבינו מלכנו, לדוד ה' אורי, עלינו (לאבלים או בעלי יארצייט, משניות).

תשליך

* אחר תפלת מנחה ולפני השקיעה הולכים ל"תשליך"⁷⁶.

לילה השני של ראש השנה – יארצייט הרבנית שיינא הי"ד (אחות הרבנית הצדקנית).

* מותר להתחיל ההכנות לסעודה רק אחרי צאת הכוכבים (ראה הזמנים בלוח המקומי).

תפלת ערבית

1. הרבה פעמים, לפני תפלת ערבית הרבי הי' מצוה לנגן הניגון "אבינו מלכנו"⁷⁷.
2. מתחילים מ"שיר המעלות".
3. **לדוד מזמור**: אחר תפלת העמידה אומרים "לדוד מזמור" (ראה מה שכתוב באתמול בלילה מה שצריך לכוון) ואחרי זה קדיש תתקבל.
4. עלינו לשבח.
5. הרבי הי' אומר כל הקדישים ביום ב' דר"ה.

הדלקת הנרות

- * שמים את הפרי החדש על השולחן לפני הדלקת הנרות (או לובשת בגד חדש), ומכוונת בברכת שהחיינו גם על הפרי (או הבגד). אם אין פרי (או בגד) חדש, מכל מקום מברכת שהחיינו⁷⁸.
- * נוהגין להדליק את הנרות סמוך לקידוש, בכדי לסמוך את ברכת שהחיינו לאכילת הפרי החדש⁷⁹.
- * הדלקת הנרות היא באמצעות העברה **מאש דולקת**.
- * מברכים ב' ברכות: 1. של יום הזכרון. 2. שהחיינו.
- * **אלו שאוכלות אצל אחרים – לא לשכוח להדליק נרות יו"ט. לא להתחיל קידוש עד אחרי שכל הנשים הדליקו את הנרות.**

קידוש וסעודה

1. שמים את הפרי החדש לפני המקדש, וכשאומר שהחיינו בקידוש מסתכל על הפרי ומכוון גם עליו⁸⁰. אם אין פרי חדש מכל מקום מברך שהחיינו⁸¹.
2. הסדר של הקידוש הוא: סברי מרנן וברכת בורא פרי הגפן, אשר בחר בנו, שהחיינו.
3. **אכילת הפרי חדש**: מיד אחרי קידוש (לפני נטילת ידיים) אוכלים הפרי חדש (ואין אומרים עוד הפעם שהחיינו) ואוכלים ממנו כזית ומברכים ברכה אחרונה (רק על הפרי ולא על היין)⁸².
4. אח"כ נוטלים ידים לסעודה.
5. טובלים את פרוסת ה"המוציא" כמו אתמול.
6. התפוח בדבש, הסימנים והרימון לסימנא טבא, אוכלים **רק** בלילה הראשון.
7. בברכת המזון מוסיפים: 1. יעלה ויבא. 2. הרחמן של יו"ט. 3. הרחמן של ר"ה.

⁷³ סידור אדה"ז: אבל בלילה **פ** חזר. וידועה השקו"ט בזה.

⁷⁴ שו"ע אדה"ז סתק"ג ס"ג.

⁷⁵ אג"ק הי"ח ע' יד ובכו"כ שיחות. ראה ב"המבצעים כהלכתם" בתחילת חלק שני.

⁷⁶ סידור. ובארוכה באוצר מנהגי חב"ד ע' קמא ואילך.

⁷⁷ ראה התועדות יום ב' דר"ה תשד"מ (התועדות ע' 27).

⁷⁸ ע"פ שו"ע אדה"ז סת"ר סעיפים ה-ז.

⁷⁹ מטה אפרים סתקצ"ט ס"ט. ושם מוסיף שלכן אם לובשת בגד חדש, היא יכולה להדליק מיד אחר צאת הכוכבים ואינה צריכה להמתין לקידוש.

⁸⁰ סידור אדה"ז: שו"ע אדה"ז סת"ר ס"ו.

⁸¹ שו"ע אדה"ז סת"ר סעיפים ה-ז.

⁸² ספר השיחות תש"ה ע' 4. אוצר מנהגי חב"ד ע' פב.

(המשך לילה השני ויום השני של ראש השנה)

8. שכה "יעלה ויבא" בברכת המזון:

1. אם עדיין לא התחיל ברכת הטוב והמטיב, אומר "ברוך... אשר נתן ימים טובים... ויום הזכרון".
2. אם אמר "ברוך" של ברכת הטוב והמטיב חוזר לראש ברכת המזון⁸³.

יום השני של ראש השנה

- * טבילה במקוה.
- * הבריאים לא אוכלים לפני התקיעות⁸⁴ (לכאן⁸⁵ זה לא כולל נשים, בפרט שהרבה פעמים הן צריכות לחכות לשמוע התקיעות עד אחרי התפילה).
- * אומרים אבינו מלכנו.
- * אחרי תפלת שחרית וקריאת התורה וההפטרה - תוקעים בשופר.
- * **יזכור:** אדמו"ר הרי"צ הי' אומר "יזכור" בלחש אחר קריאת התורה לפני התקיעות⁸⁶ (וכיון שאומרים בלחש אין צריך לצאת מבית הכנסת).
- * **תקיעת שופר:** התוקע צריך ללבוש בגד חדש עבור ברכת שהחינו (ואם אין לו בגד חדש מ"מ מברך)⁸⁷.
- * בסוף תפילת מוסף – ברכת כהנים.
- * התוקע לאחרים – ראה מה שנכתב למעלה ביום הראשון.

הקידוש והסעודה

- * הנוסח של הקידוש הוא: "תקעו וגו'" כמו ביום הראשון.
- * טובלים את פרוסת ה"מוציא" כמו ביום הראשון.
- * בברכת המזון מוסיפים: 1. יעלה ויבא. 2. הרחמן של יו"ט 31. הרחמן של ר"ה.
- * שכה "יעלה ויבא" בברכת המזון:
- 1. אם עדיין לא התחיל ברכת הטוב והמטיב, אומר "ברוך... אשר נתן ימים טובים... את יום הזכרון".
- 2. אם אמר "ברוך" של ברכת הטוב והמטיב אינו חוזר לראש ברכת המזון⁸⁸.

במשך היום

* **מבצע שופר:** הולכים לזכות יהודים ב"מבצע שופר".

תפלת המנחה

* קרבנות, אשרי, ובא לציון, תפלת העמידה של ראש השנה, אבינו מלכנו, לדוד ה' אורי. עלינו (משניות).

התוועדות

* הרבי נוהג לערוך התוועדות שמתחילה לפני השקיעה. הרבי נוטל ידיים (ומורה לגבאי שיכריז שאלה שעדיין לא נטלו ידיים ילכו ליטול ידיים). אומרים לחיים. מנגנים את הניגונים של כל הרביים (ולפעמים הרבי מורה גם להזכיר השמות של כל רבי לפני הניגון "שלו"⁸⁹), מאמר דא"ח ושיחות, ברכת המזון, תפלת ערבית, הבדלה וכוס של ברכה.

במכתב לפני ראש השנה תשי"א כותב הרבי: סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר: כ"ק אדמו"ר הרה"ק הנה המאמר חסידות דיום שני דר"ה הי' ממשיך באמירתו ונכנס בליל מוצאי יו"ט. והטעם - כדי להמשיך ההמשכות דארבעים ושמונה שעות דר"ה בעולם, אשר בכל הענינים יהי' נשמע (זיך הערין) ויאיר אור החסידות. ואני בהצעת, אשר גם כאו"א ינהוג כן לחבר שעות דר"ה והתחלת מוצאי ר"ה בלימוד החסידות, ובשביל אשר סללו לנו נשיאינו - יומשך גם לנו בכל ענינינו אור החסידות עד למטה מטה. המברך ומתברך בכתיבה וחתימה טובה.

מוציא החג של ראש השנה

תפלת ערבית

* בתפלת ערבית של מוצאי החג: צריכים לזכור לומר שמונה דברים: 1. זכרנו לחיים, 2. מי כמוך, 3. המלך הקדוש, 4. אתה חוננתנו, 5. המלך המשפט, 6. וכתוב, 7. ובספר חיים, 8. עושה הַשְּׁלוֹם. [טעה או שכה משהו, ראה להלן בעשי"ת. שכה אתה חוננתנו – דינו כמו בכל השנה].

* אין אומרים "ויהי נעם" ו"ואתה קדוש".

⁸³ סידור אדה"ז.

⁸⁴ אוצר מנהגי חב"ד ע' ז.

⁸⁵ קיצור שו"ע סקכ"ט סי"ט.

⁸⁶ אוצר מנהגי חב"ד ע' קן.

⁸⁷ שו"ע אדה"ז סת"ר ס"ו-ז.

⁸⁸ סידור אדה"ז. אבל בלילה פז חוזר. וידוע השקו"ט בזה.

⁸⁹ לקו"ש חי"ט ע' 284.

(מוצאי ראש השנה ועשרת ימי תשובה)

האיחולים

* האיחול במוצאי ראש השנה הוא: "א גוט יאר"⁹⁰. במשך עשרת ימי תשובה: "א גמר חתימה טובה"⁹¹.

הבדלה

* מבדילים כרגיל אבל בלי בשמים ואש, ואין אומרים ויתן לך.
* להתארגן עבור מחר: כי הוא יום התענית (צום גדלי').

עשרת ימי תשובה

* בין ר"ה ליום כיפור ישנם שבעה ימים רצופים, כל שבעת ימי השבוע, כנגד שבעת ימי השבוע שבכל השנה כולה, שבהם נעשה התיקון והשלימות דשבעת ימי השבוע דשנה שעברה, וההכנה לשלימות העבודה דשבעת ימי השבוע דשנה החדשה, יום ראשון כנגד יום ראשון וכו' ושבת שובה כנגד כל השבתות⁹².

תהילים:

* בעשרת ימי תשובה אומרים תהילים גם בלילה⁹³.

תפלות שחרית:

* אחרי ישתבח מוסיפים "שיר המעלות".

* בתפילות העמידה מוסיפים **שבועה** (7) דברים: זכרנו לחיים, מי כמוך, המלך הקדוש, המלך המשפט, וכתוב, ובספר חיים, עושה השלום.

- שכח⁹⁴ "זכרנו", או "מי כמוך", או "וכתוב", או "ובספר" – אם נזכר בתוך אותה הברכה לפני שסיימה אומר במקום שנזכר, אבל לאחר שאמר "ה" שבחתימה - אינו חוזר.
- אמר (או מסופק אם אמר): "הא-ל הקדוש" ונזכר תוך כדי דיבור, אומר מיד "המלך הקדוש".
- אמר (או מסופק אם אמר): "הא-ל הקדוש" ונזכר אחר תוך כדי דיבור או כבר התחיל "אתה חונן", חוזר לראש התפלה.
- אמר: רק "הא-ל" ועדיין לא אמר "הקדוש" אפילו עבר כדי דיבור יכול לומר "המלך הקדוש" ואין צריך לחזור.
- אמר "מלך אוהב צדקה ומשפט" ונזכר תוך כדי דיבור, אומר מיד "המלך המשפט".
- אמר "מלך אוהב צדקה ומשפט" ונזכר אחר כדי דיבור, או התחיל לומר "ולמלשינים", או לגמרי שכח לומר "המלך המשפט", מסיים תפלתו, וטוב שיתפלל עוד הפעם בתורת נדבה.

* **אבינו מלכנו:** אומרים "אבינו מלכנו" הארוך כל יום בשחרית ובמנחה (חוץ מערב שבת במנחה, שבת וערב יום כיפור⁹⁵).

* **התרת נדרים:** מי ששכח לעשות התרת נדרים בערב ראש השנה, יכול להשלים במשך עשרת ימי תשובה⁹⁶.

צום גדלי' – ג' תשרי

הכנות להתענית

- * חולים, מעוברות ומיניקות (דהיינו תוך כ"ד חודש מלידת התינוק, אפי' אם התינוק הפסיק לינוק) וכו' פטורים/ות מהתענית, אבל לא יתענגו בתענוגים, אלא יאכלו רק מה שהם צריכים לבריאותם⁹⁷.
- * מי שקשה להם/ן התענית שיתקשרו לרב **בעוד מועד**.
- * התענית מתחילה בבוקר, מעלות השחר⁹⁸ (ראה הזמנים בלוח המקומי).

⁹⁰ אוצר מנהגי חב"ד ע' קנה.

⁹¹ כך כתוב בכו"כ אגרות קודש ושיחות. וראה אוצר מנהגי חב"ד ע' יא. ובריבוי פעמים – ה' לשון קדשו: "א חתימה און א גמר חתימה טובה" וכו'.

⁹² ספר השיחות תשנ"ב ע' 20.

⁹³ ספר המנהגים ע' 20.

⁹⁴ בכל הסעיף הזה ראה בלוח כולל חב"ד.

⁹⁵ ובימים שאין אומרים תחנון (כמו ברית מילה), הנה ע"פ השיחה ד' תשרי תשל"ה, אין אומרים אבינו מלכנו.

⁹⁶ נסמן בנ"כ פי"ז ס"ח.

⁹⁷ ראה בארוכה בפ"ת בסתק"נ ובהנסמן שם.

⁹⁸ שו"ע סתקס"ד.

(צום גדלי' ושבת שובה)

* לכן, אחרי שהולכים לישון, אפילו אם קמים באמצע הלילה, אסור לאכול. אך מי שקשה לו התענית, ויותר קל לו להתענות אם יאכל בבוקר מוקדם, צריך לעשות **תנאי** (בדיבור) לפני שהולך לישון, שרוצה לקום בבוקר מוקדם לפני עלות השחר לאכול, אבל צריך לסיים האכילה והשת' לפני עלות השחר⁹⁹.

תפילת שחרית

- * **שיר המעלות:** אחרי "ישתבח" מוסיפים "שיר המעלות".
- * **שמונה עשרה:** בתפלת העמידה מוסיפים כל **השבע** הוספות של עשרת ימי תשובה, כדלעיל ב"עשרת ימי תשובה". (אם שכח – ראה לעיל ב"עשרת ימי תשובה").
- * **בחזרת הש"ץ:** הש"ץ אומר עננו בין גואל לרופא.
- * **סליחות:** אומרים סליחות באמצע תפלת שחרית, בסוף ה"והוא רחום" ליום שני וחמישי, לפני "שומר ישראל"¹⁰⁰.
- * **אבינו מלכנו:** אחר הסליחות אומרים "אבינו מלכנו" הארוך. אומרים "כתבנו" כמו ב"עשרת ימי תשובה"¹⁰¹.
- * [קוראים בתורה "ויחל", חצי קדיש ואין אומרים ההפטרה. ואח"כ אומרים "אשרי ובא לציון וכו'"].

תפלת מנחה

- * **מנחה:** [קוראים בתורה "ויחל" עם ההפטרה]. המתענים אומרים **עננו** אחרי "אל תשיבנו" שבברכת "שמע קולנו" (שכח לאומרו ונזכר אחרי שאמר "ה" (של "ברוך אתה ה' שומע תפלה") אומרו אחרי "אלקי נצור" לפני ה"יהיו לרצון" השני. אם עקר רגליו – אינו חוזר על התפילה.
- * הש"ץ אומר "עננו" בין גואל לרופא.
- * אחרי תפלת העמידה אומרים תחנון ו"אבינו מלכנו" הארוך. אומרים "כתבנו" כמו ב"עשרת ימי תשובה".
- * הרבי נוהג לומר דברי כיבושין אחרי תפלת המנחה¹⁰².

שבת שובה – ה' תשרי

ערב שבת קודש

* **במנחה ערב שבת קודש:**

1. מתפללים מנחה כמו בכל ערב שבת קודש.
2. **אין אומרים** אבינו מלכנו¹⁰³.
- * **הנרות שמדליקים לפני שבת** (חוץ מהדלקת הנרות של שבת):
 1. יש הנוהגים להדליק, לפני כניסת השבת, "א תשובה ליכט"¹⁰⁴.
 2. [ולמנהג חב"ד מדליקים ג' נרות לשבת שובה¹⁰⁵]

ליל שבת קודש

- * **שבע ההוספות שבתפילת העמידה (המלך הקדוש וכו'):** בתפילת העמידה של ערבית, שחרית, מוסף, ומנחה של שבת, צריך לזכור להוסיף **ההוספות** של "עשרת ימי תשובה".
- * **בברכת מגן אבות:** אומרים "המלך הקדוש"¹⁰⁶.
- * **המוציא בדבש:** לכאן טובלים ה"מוציא" בדבש¹⁰⁷ אבל שמים גם מלח על השולחן¹⁰⁸.

יום השבת קודש

- * לפני מוסף אומרים **אב הרחמים**¹⁰⁹.
- * **במנחה:** קורין בתורה פרשת "האזינו". אומרים "צדקתך".

מוצאי שבת קודש

- * **במוצאי שבת:** אין אומרים "ויהי נועם" ו"ואתה קדוש"¹¹⁰.
- * **קידוש לבנה:** נוהגים **שאין** מקדשים את הלבנה עד מוצאי יום הכיפורים¹¹¹.
- * **הבדלה – כרגיל.**

⁹⁹ שו"ע תקס"ד. וראה בארוכה בפ"ת על אתר.

¹⁰⁰ מכתב הרבי שנדפס לפני הסליחות של צום גדלי'.

¹⁰¹ שמעתי מהרב מארלאו ז"ל.

¹⁰² לקו"ש ח"כ ע' 352 **ועוד**.

¹⁰³ שו"ע אדה"ז סתר"ב ס"ב

¹⁰⁴ ספר המנהגים ע' 58.

¹⁰⁵ ראה התוועדויות תשמ"ב ח"א ע' 67. וראה ספר המאמרים מלוקט ג ע' טז.

¹⁰⁶ סידור אדה"ז.

¹⁰⁷ אוצר מנהגי חב"ד ע' קע.

¹⁰⁸ שו"ע אדה"ז סקס"ז ס"ח. וראה אוצר מנהגי חב"ד ע' עה-עו.

¹⁰⁹ לוח כולל חב"ד.

¹¹⁰ סידור אדה"ז.

¹¹¹ ראה בארוכה אוצר מנהגי חב"ד ע' רמח ואילך.

ו' תשרי - יום הסתלקות הרבנית הצדקנית מרת חנה ע"ה – אמו של הרבי.
* הרבי נוהג להתוועד ביום זה, ובדרך כלל גם עורך סיום מסכת.
לכבוד ו' תשרי מצו"ב מכתב מהרבנית למשפחתינו:

ב"ה [אייר תשכ"ב]
משפחת גארעליק הנכבדה יחיו
שלום וברכה!
המכתב והתמונות קבלתי במועדם. תודה.
הילדים נעימים ויפים תקבלו מהם רב נחת בכל הפרטים
כחפצכם. לוי יצחק בלי עה"ר [עין הרע] א גאנצער בחור.
בברכת כל טוב אסיים.
ד"ש והצלחתכם
חנה שניאורסאהן
ד"ש ואיחולים טובים להעלמה פאזנער

הרב
לוי יצחק גרליק
אלה ואיני.
בנוגע והתמונות קבלתי במועדם. תודה.
הילדים נעימים ויפים תקבלו מהם רב נחת בכל הפרטים
כחפצכם. לוי יצחק בלי עה"ר [עין הרע] א גאנצער בחור.
בברכת כל טוב אסיים.
ד"ש והצלחתכם
חנה שניאורסאהן
ד"ש ואיחולים טובים להעלמה פאזנער

בברכת כתיבה וחימה טובה ולשנה טובה ומתוקה, ושנזכה תיכף ומיד להתגלות מלכנו משיחנו.

לוי יצחק גרליק

Rabbigarelik@sichosonline.org

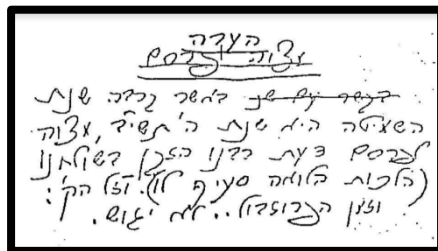
ראה בעמוד הבא הפרטים הנוגעים לפרוזבול.

הרבי כותב בכי"ק:

הערה

מצוה לפרסם

~~בקשר עם שני~~ כאשר קרבה שנת השמיטה היא שנת ה'תשי"ב, מצוה לפרסם דעת רבנו הזקן בשולחנו (הלכות הלואה סעיף לו) וז"ל הק': וזמן הפרוזבול.. לא יגוש.

פרוזבול¹¹²

שמיטת כספים: נאמר בתורה (דברים, טו): "מקץ שבע שנים תעשה שמיטה . . שמוט כל בעל משה ידו וגו'", כלומר: שכל החובות שיש לאדם מחמת הלואה, בין בשטר, בין בעל פה, מתבטלים, ויש בזה מצות עשה, להשמיט (לבטל) כל חוב שחייבים לו, ומצות לא תעשה, שלא לתבוע חובות אלו. ונוהגת באנשים ונשים¹¹³, בארץ ובחו"ל, ולרוב הדעות, בזמן הזה שהיובל לא נוהג, הוא מדרבנן בלבד.

פרוזבול: כאשר ראה הלל הזקן, שאנשים נמנעו להלוות, מחשש שחובותיהם 'ישמטו' בשמיטה, תקן 'פרוזבול'¹¹⁴. התקנה מבוססת על כך, שחוב שנמסר לבית דין, והם אחראים לגבותו, לא מתבטל בשמיטה (ככתוב: 'לא יגוש את רעהו' וכאן הבית דין נוגשים), ותיקן הלל, שיעמוד המלוה לפני בית דין¹¹⁵, ויודיע להם שמסר להם את כל חובותיו, והם יהיו אחראים לגבות אותם, וזה יחשב כאילו נתן להם את שטרי החוב עצמם. ואם ב"ד לא יגבה את החוב עבורו, יגבה הוא בעצמו.

קרקע: ה'פרוזבול' מועיל רק כאשר יש ללווה קרקע כל שהיא בבעלותו, או אפילו בשכירות או בהשאלה, ממנה יוכל המלווה לגבות את חובו, ואם אין ללווה קרקע יכול המלווה לזכות לו קרקע על ידי אדם אחר כלומר, שאדם אחר יזכה בקרקע בשביל הלווה, ואפילו שלא בפניו כי זכין לאדם שלא בפניו (שו"ע אדה"ז, הלואה, לה).

זמנה: לרוב הדעות, השמטת החובות נעשית בסוף השנה השביעית, ואז צריך לעשות את ה'פרוזבול', אבל עת אדה"ז¹¹⁶, שאמנם המצות עשה, להשמיט את החובות, חלה בסוף השמיטה¹¹⁷, אבל ה'לא תעשה', שהוא איסור לתבוע את החובות, חל בסוף השנה השישית, ולכן כותב (הלואה, סעיף לו): "זמן הפרוזבול הוא לכתחילה סוף השישית, לפני ר"ה של שביעית."

א. **אופן עשיית הפרוזבול:** אחרי התרת נדרים, אומר כל אחד בפני הדיינים (וצריך שיהיו שם לפחות שלשה שמבינים את ענין השמטת כספים, ופרוזבול): "הריני מוסר לכם כל חובות שיש לי, שאגבה אותם כל זמן שארצה."

ב. **להלוות כדי להשתתף:** אומר הרבי, שכיון ש'חביבים דברי סופרים, יותר מדברי תורה', **ולהראות החביבות שהולכים באורחותיו של אדמו"ר הזקן**, לכן גם מי שאין לו חוב (שלא הלווה כסף לאף אחד), ישתדל להלוות סכום כסף, וכך יוכל לקיים את תקנת הפרוזבול (לקו"ש חכ"ד ע' 316-317).

ג. **לעשות שטר:** עוד אומר הרבי, שבכדי להקל על עשיית הפרוזבול, היה מן הראוי שהרב יצרף אליו עוד שני אנשים, ויכתוב את נוסח הפרוזבול על שטר, וכל בני הקהילה, יחתמו על השטר, ויזכה הרב קרקע לכל הלואים (לקו"ש שם). הנה הלינק עבור השטר:

ד. https://www.chabad.org/tools/feedback_cdo/aid/5212/jewish/Fill-Out-a-Pruzbul.htm

¹¹² מיוסד על "מדריך יומי לחודש תשרי תשפ"ב" – וועד רבני ליובאוויטש צרפת (הרב נתנאל לייב – עורך). ותודתי העמוקה נתונה להם.
¹¹³ ולכן, אשה שחייבים לה כסף, צריכה לעשות פרוזבול או עכ"פ למנות שליח שיעשה לה. וגם באשה נשואה, יש מצבים שצריכה לעשות, או למנות שליח, ויש לברר עם רב

¹¹⁴ פרז = תקנה, בולי = עשירים, בוטי = עניים, כלומר, תקנה לעשירים שלא יפסידו את כספם, ותקנה לעניים שיסימו להלוות להם.
¹¹⁵ לדעת הב"י צריך ג' דיינים מומחים. אבל לדעת הרמ"א, די בג' אנשים שמבינים את הענין של שמיטת כספים ופרוזבול. ואין מניעה שיהיו הדיינים קרובים למלוה וללווה, או קרובים ביניהם. עכ"פ למעשה, חשוב שהדיינים יבינו את הענין של שמיטת כספים ופרוזבול.

¹¹⁶ והיא דעת הרא"ש (גיטין, ד, כ), וכן סובר התומים (סו, כו) הובא בפת"ש, ואורים שם נד, ופאת השולחן כט כא, בשם הגר"א, וכך הורה הגריש"א והגר"ח"ק לעשות פרוזבול גם בסוף שישיית, ועוד הרבה פוסקים, ראה שמיטת כספים ופרוזבול, עמ' שטז.

¹¹⁷ ואם בא אליו אדם להחזיר את חובו במשך שנת השמיטה, יכול לקבל ממנו, ואין עדיין מצוה לבטל את החוב.